

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2022, 6(4): 1068-1090.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1139](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1139)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Türkiye'deki Siyasi Partilerin Turizm Politikalarının İncelenmesi: Parti Programlarına Yönelik İçeriklerin Betimsel Analizi

Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Sakarya, e-posta: bzengin@subu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6368-0969>

Dr. Öğr. Üyesi İsmail KOÇ, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sapanca Meslek Yüksekokulu, Sakarya, e-posta: ismailkoc@subu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1944-2274>

Öz

Siyasi partiler ülke sorunlarına farklı açılardan bakabilmekte ve bu sorunların çözümü için alternatif politikalar sunabilmektedir. Turizm Türkiye'nin ekonomik gelişmesine katkı sağlayan özellikle döviz girdisi ve istihdam oluşturma konusunda önemli sektörlerden biridir. Türkiye'de kurulmuş olan her bir siyasi partinin turizm sektörüne yönelik tutum ve söylemleri ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada Türkiye'de 01.01.2022 yılı itibari ile yasal olarak faaliyet gösteren yüz on dokuz siyasi partinin parti programları doküman analizi yolu ile betimsel bir yöntem ile incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. İncelenen siyasi parti programları kodlama ve kategori işlemleri sonucunda parti programları 3 düzeyde tasnif edilmiştir. İkinci düzeyde; ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel söylemler olmak üzere 4 kategoride tasnif edilmiştir. Üçüncü düzeyde ise on üç kategoride tasnif işlemi yapılmıştır. Ekonomik söylem kategorisinde; bölgesel kalkınma, mali politikalar, sağlık turizmi, sürdürülebilirlik, tanıtım ve pazarlama, turistik gelişme, alanlarına yönelik politikalar bulunmaktadır. Sosyal söylem kategorisinde eğitim politikaları, güvenlik, hizmete erişim, işbirliği ve birlikler, kayıt dışı istihdam politikalarına yönelik söylemler bulunmaktadır. Çevresel söylemler kategorisinde çevre politikaları, kültürel söylemler kategorisinde ise ahlak politikalarına yönelik söylemler bulunmaktadır. Turizm içeriği bulunan 34 parti programı incelendiğinde turizme yönelik olarak 272 farklı politika önermesi içerdiği görülmektedir. Çalışma siyasi partilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarını görmede bütüncül bir bakış açısı sağlamaktadır. Ayrıca sektörün sorunlarını tespit etme ve sektörün sorunlarına çözüm üretme konusunda uygulayıcı ve araştırmacıların çalışmalarına katkı sağlaması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ekonomi, Siyasi Parti Programları, Turizm Politikaları, İçerik Analizi.

Makale Gönderme Tarihi: 02.10.2022

Makale Kabul Tarihi: 21.12.2022

Önerilen Atf:

Zengin, B. ve Koç, İ. (2022). Türkiye'deki Siyasi Partilerin Turizm Politikalarının İncelenmesi: Parti Programlarına Yönelik İçeriklerin Betimsel Analizi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(4): 1068-1090.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2022, 6(4): 1068-1090.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1139](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1139)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Analysis of Tourism Policies of Political Parties in Türkiye: Descriptive Analysis of Content for Party Programs

Prof. Dr. Burhanettin ZENGİN, Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, Sakarya, e-mail: bzengin@subu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6368-0969>

Assistant Prof. Dr İsmail KOÇ, Sakarya University of Applied Sciences, Sapanca Vocational School, Sakarya, e-mail: ismailkoc@subu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1944-2274>

Abstract

Political parties can look at the country's problems from different angles and offer alternative policies to solve these problems. Tourism is one of the important sectors that contributes to the economic development of Türkiye, especially in terms of foreign exchange input and employment creation. The attitudes and discourses of each political party established in Türkiye towards the tourism sector are important in terms of contributing to the economic development of the country. In this study, the party programs of one hundred and nineteen political parties operating legally in Türkiye as of 01.01.2022 were examined and classified using a descriptive method through document analysis. The examined political party programs were classified into 3 levels as a result of coding and category operations. At the second level; It is classified in 4 categories as economic, social, environmental and cultural discourses. At the third level, the classification process was carried out in ten three categories. In the category of economic discourse; there are policies aimed at regional development, financial policies, health tourism, sustainability, promotion and marketing, tourist development. In the social discourse category, there are discourses on education policies, security, access to services, cooperation and unions, informal employment policies. In the environmental discourses category, there are environmental policies, and in the cultural discourses category, there are discourses on moral policies. When 34 party programs with tourism content are examined, it is seen that they contain 272 different policy proposals for tourism. The study provides a holistic perspective in seeing the attitudes of political parties towards the tourism sector. In addition, it is important for practitioners and researchers to contribute to the work of identifying the problems of the sector and creating solutions to the problems of the sector.

Keywords: Tourism, Economy, Political Party Programs, Tourism Policies, Content Analysis.

Received: 02.10.2022

Accepted: 21.12.2022

Suggested Citation:

Zengin, B. and Koç, İ. (2022). Analysis of Tourism Policies of Political Parties in Türkiye: Descriptive Analysis of Content for Party Programs, *Journal of Turkish Tourism Research*, 6(4): 1068-1090.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Turizm ülkelerin döviz gelirlerinde artış sağlayarak döviz girişi ve ödemeler dengesi sağlamada, önemli ekonomik kaynaklardan biridir. Ayrıca istihdam alanı oluşturma, bölgesel ve yerel kalkınmada turizm faaliyetleri önemli bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle turizm talebi yüksek, arz kaynakları zengin ülkelerde turizm yatırım ve harcamalarına karar verilmesi ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel sonuçları ile toplumsal hayata her yönü ile etki edebilmektedir. Turizm yatırım ve harcamaları konusunda verilen kararlar siyasi iktidarın parti programları, yatırım planları ile ilişkilidir. Diğer yandan iktidara kendisini aday olarak gören her bir siyasi partinin turizme yönelik tutumları turizm politikalarının gelişimine katkı sağlamaktadır. Dolayısı ile turizmin gelişmesi kamu ve özel sektör boyutu ile siyasi kararlardan doğrudan etkilenebilmektedir.

Uluslararası turizm talebine cevap verebilmek kuskusuz devlet politikası haline gelmiş ve uzun vadeli stratejiler ile şekillenmiş planlar ile gerçekleşebilir. Bu konuda 11. kalkınma planında değişen tüketici eğilimleri ve teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak; “turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, ..., her bir destinasyon özelinde ve odaklı anlayış çerçevesinde sektörde dönüşümün gerçekleştirilmesi ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması temel amaçtır.”(Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019:94) şeklinde bir irade ortaya koyulduğu görülmektedir. Siyasal karar alma sürecinin kuşkusuz en önemli aktörlerinden biri siyasi partilerdir. Siyasi partiler, gündemi belirleme, hükümetlerin oluşumu ve mevzuattaki rolleri ile politika oluşturma sürecinin başlıca aktörlerinden biridir (Yıldırım vd., 2016:94).

Kamusal mal ve hizmetlerin üretilmesi, özel sektöre yönelik tedbir ve teşviklerin belirlenmesi gibi birçok hususta siyasi partiler önemli roller üstlenmektedir. Siyasi partilerin ortaya koymuş oldukları vaatlerin en önemli yazılı göstergelerinden biri parti programlarıdır. Seçmenler partizan bir yaklaşım ya da rasyonel bir seçim sergileyerek oy haklarını kullanmaktadırlar. Rasyonel seçmenler genellikle oy tercihlerini seçim beyannamesi niteliğinde olan parti programlarına göre yapabilmektedir. Turizm ekonomisinin yoğun olduğu Türkiye’de siyasi partilerin turizme yönelik söylemleri de seçmenlerin parti tercihlerini etkileyebilmektedir. Dolayısı ile kuruluş aşamasını tamamlayıp seçimlere girebilme yetkinliğine ulaşan siyasi partiler, iktidar olduklarında turizm ile ilgili hedefleri ve politikaları hayata geçireceklerdir. Bu nedenle siyasi partilerin seçim beyannameleri, seçim sürecinde ve sonrasında hem siyasi partiler, hem de seçmenler için çok önemli bilgi ve belge niteliği taşımaktadır (Aymankuy vd., 2016:305).

Parti programı, partinin açık işlevlerini, siyasal çizgisini, ideolojisini, dünyaya ve Türkiye’ye bakışını yansıtır. Siyasal partinin ideolojik formasyonuna ilişkin en kısa ve öz biçimde bilgi, siyasal parti programları aracılığıyla elde edilebilir. Seçim bildirgeleri ise iktidara gelindiği takdirde izlenecek siyasaları, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları içermektedir. Ayrıca seçmen tercihlerini derinden etkileyen, o partinin olası iktidarındaki hükümet programının da temelidir. Parti programları partilerin genel ekonomi içerisinde ülkedeki algılanan öncü sektörlerle kıyasla turizm sektörünü ne ölçüde önemli bir sektör olarak gördüklerini de göstermektedir. Ayrıca hükümetlerde değişiklik olması durumunda, turizme yönelik devlet desteği olasılığının bir göstergesi niteliğindedir (Vogler, 2022:10). Aynı zamanda siyasi partiler turizm sektörünün sorunlarını çözmede de en önemli aktör konumundadır. Zaman zaman sektör temsilcileri sorunlarını ve çözüm önerilerini iktidar ya da muhalefet partilerine ulaştırabilmektedir. Turizme yönelik politikalarının ilk basamağı siyasi partilerin olaylara bakış açısından geçmektedir. Parti programları ile bağdaşan bu gibi talepler de yasa teklifiyle, “düşünce şeklinden yasa şekline” bürünerek ve anlam ifade edebilmektedir (Esen vd., 2019:11).

Parti programlarını ideolojilerin yansımaları olarak kabul etmek mümkündür. Siyasi ideolojiler, mevcut sosyal ve politik durumu ideallerine uygun olarak değiştirmeyi amaçlayan eleştiriyi temsil eder. Dahası, bir programın metni ideolojik bir çekirdek, bir doktrin ve taktiksel bir durumda içermektedir. Böylece ideoloji ve doktrin bir program metninde seçmene sunulmaktadır (Sentsov ve Bolsunovskaya, 2016:2). Dolayısı ile de siyasi aktörlerin politika konularını belirlemenin alternatif yollarından biri bu metinleri analiz etmektir. Siyasi metinler, stratejik siyasi faaliyetin somut yan ürünüdür ve yazarlarının politika konuları hakkında önemli bilgileri ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir (Laver vd., 2003:311). Dolayısı ile partiler vaatlerini, uygulamaya koyacakları politikalarını parti programları aracılığı ile ilan etmektedir.

Bu söylemler seçmen tercihleri üzerinde etkili olabilmektedir. Türkiye’de Siyasi partiler kanununa uygun bir şekilde kurulmuş olan 119 siyasi parti bulunmaktadır. Bu partilerin kuruluş felsefesini de göz önünde bulundurduğumuzda talip oldukları iktidara dair çeşitli politik önermelerinin olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışma ile Türkiye’deki tüm siyasi partilerin turizme dair söylemleri ele alınmıştır. Çalışmanın ilgili alanda bütünü ele alan ilk çalışma olması da literatüre yapacağı katkılar açısından önemlidir. Çalışmada siyasi partilerin web sayfaları aracılığı ile parti programlarına ulaşılmıştır. Bu verilerin elde edilmesinde veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018:189-190). Bu kapsamda siyasi partilerin parti programlarından faydalanılmıştır.

LİTERATÜR ARAŞTRMASI

Türkiye’deki siyasi partilerin parti programları son yıllarda farklı disiplinlere konu olarak araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu bağlamda yapılan; Dinçer (2006) siyasi partilerin demokrasi ve ekonomi politikalarını, Barbaros, (2007) Atatürk dönemi siyasi parti programlarını, Akbulut, (2010) ise siyasi temel hak ve hürriyetlere yönelik politikaları içerik analizi yolu ile ele almıştır. Çetin, (2012), siyasi partilerin programlarını sanayi, tarım ve turizm sektörü ile ilgili politikalarını, Tok (2012), siyasal partilerin eğitim söylemleri ve siyasalarını içerik analizi yolu ile ele almıştır. Atmuş ve Günşen (2016), ise siyasal partiler ve ormancılık ilişkilerini, Aytac, (2017) siyasi partilerin 2002-2015 dönemindeki seçim kampanyalarında hangi politika alanlarını vurguladıklarını incelemiştir. Erkilic ve Dilbaz, (2017), 2015 genel seçimlerinde seçim barajını aşan partilerin seçim bildirelerinde eğitim yönetimi, denetimi ve ekonomisi ile ilgili görüş ve vaatlerini doküman analizi yolu ile ele almışlardır.

Alp ve Turan, (2018), teknoloji ve dijitalleşmeye yönelik politikaları, (Akçay, 2018), Avrupa Birliği politikalarını ele almıştır. Özdağlı, (2019) parti programlarında geçen ‘millet’ kavramı ile ilişkili örüntülerin karşılaştırılmasına yönelik analiz yapmıştır. Yılmaz ve Özmen (2019), siyasal partilerin sağlık politikalarına bakışını ele almıştır. Çarkçı (2021) ise; bazı siyasi partilerin dış politika vizyonunu ele almıştır. Furkan ve Taş (2021), siyasi partilerin kamu yönetimi anlayışını ele almıştır. Balun, (2022) CHP ve AK parti siyasi parti programlarını sosyal politika kapsamında ele almıştır.

Parti programlarını turizm kavramı ile ilişkili olarak inceleyen çalışmalara bakıldığında; Aymankuy vd., (2016), 7 Haziran 2015 seçimleri sonucunda oluşan TBMM’de yer alan ve iktidar olabilecek dört siyasi partiden üç tanesinin seçim bildiresinde turizm yer almaktadır. Seçim beyannamelerinde turizm ile ilgili hedef ve politikalara yer veren siyasi partiler çoğunlukla sektör için klişe haline gelmiş hedeflere ve politikalara yer verdiği belirtilmektedir. Yıldırım vd., (2016), Türkiye’de 2015 yılında gerçekleştirilen genel seçimlere katılan 20 siyasi partiden %10

barajını geçerek mecliste temsil hakkı elde etmiş dört siyasi partinin seçim beyannamesi incelenmiş ve turizm konusunda, partilerce verilen vaatler ve önerilen politikalar belirlenmeye çalışılmıştır. İncelemeye göre, partilerin turizm bağlamında üzerinde durdukları ana konular; ekonomik kalkınmanın sağlanması, eğitim ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi, alternatif turizm çeşitlerinin ve özellikle sağlık turizminin geliştirilmesi, turizmin bölgelerinin ekolojik sürdürülebilirliğinin sağlanması şeklinde belirtilmektedir.

Babalık, (2019), 1950 yılına gelinceye kadar Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde turizmin genel durumu ve turizmi geliştirmeye yönelik yapılan girişimler aktarılmış ve 1950-1960 döneminde iktidar partisi olan Demokrat Parti hükümetlerinin programlarında turizmin nasıl yer aldığına ve bu dönemde turizm alanında yapılan girişimlere yer verdiği görülmektedir. Ayşe Erkmen (2020), 2002 genel seçimine katılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne (TBMM) girmeyi başaran Adalet ve Kalkınma Partisi’nin ve Cumhuriyet Halk Partisi’nin ve meclise girememiş ancak aldığı oy oranı ile adından söz ettirmiş olan Genç Parti’nin seçim beyannamelerinde veya parti programlarında belirttikleri turizm vaatlerini tespit edip ele almışlardır. Siyasi partilerin seçim beyannamelerini ülkenin ihtiyaçlarını araştırarak ve sorunlarına çözüm getirecek şekilde hazırladıkları görülmektedir.

Batuhan (2021), TBMM’de grubu bulunan siyasi partilerin turizm politikaları, partilerin 2018 seçim beyannameleri kapsamında analiz etmiştir. Siyasi partilerin söylemlerindeki benzerlikler ve farklılıkları ortaya konabilmek amacıyla siyasi partilerin turizm hedefleri, pazar hedefleri, turizm türleri, yasal düzenleme önerileri, teşvik ve yatırım önerileri gibi temalar doğrultusunda beyannameler incelenmiştir. Seçim beyannameleri incelendiğinde siyasi partilerin turizm sektörünün ekonomik potansiyelinin farkında oldukları, ancak bu potansiyeli hayata geçirmek için farklı politika öncelikleri belirledikleri görülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmayla, Türkiye’de faaliyette olan siyasi partilerin parti programlarının incelenmesi ile turizm endüstrisine yönelik yaklaşımlarını ve turizm endüstrisinin gelişmesine yönelik söylemlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Partilerin turizme yönelik görüşlerinin neler olduğu ve bu görüşler arasındaki farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışma grubu olarak 01.01.2022 yılı itibari ile Türkiye’de yasal olarak faaliyet gösteren 119 siyasi parti ele alınmıştır. Bu partilerin doksan tanesinin parti programına web sayfalarından ulaşılabilmektedir. Ulaşılan parti programlarından otuz dört siyasi partinin turizm ile ilgili söylem ortaya koyduğu anlaşılmıştır. Partilerin programları seçilirken “turizm” kavramı içerip içermediği kelime analizine tabi tutularak incelenmiştir. İlgili kavramların tümünü içeren metinler çalışma dosyasına dâhil edilmiştir. Turizm kavramı içeren metinler içerik analizi yolu ile ekonomik, sosyal ve çevresel söylemleri üzerinden kategorize edilmiştir. Siyasi partilerin web sayfaları aracılığı ile parti programlarına ulaşılmıştır. Bu verilerin elde edilmesinde veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi tekniğinden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da kullanılarak olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşme yapmaya gerek kalmadan tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanabilir. Diğer nitel veri toplama yöntemleriyle karşılaştırıldığında denek veya “katılımcı tepkiselliği” sorununa yol açmaz (Yıldırım ve Şimşek, 2018:191). Bu çalışma için gerekli veriler, partilerin temel siyasalarını ortaya koyan dokümanlar olan parti programları ve seçim bildirgeleri analiz edilerek, partilerin eğitim söylemi ve siyasalar belirlenmeye çalışılmıştır.

Siyasi partiler ülke sorunlarına farklı açılardan bakabilmekte ve bu sorunların çözümü için alternatif politikalar sunabilmektedir. Turizm Türkiye'nin ekonomik gelişmesine katkı sağlayan özellikle döviz girdisi ve istihdam oluşturma konusunda önemli sektörlerden biridir. Türkiye'de kurulmuş olan her bir siyasi partinin turizm sektörüne yönelik tutum ve söylemleri ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda yaptığımız çalışmanın temel araştırma sorusu; "Türkiye'deki siyasi partiler turizm konusunda ne düşünmektedir/bu konudaki görüşleri/çözüm önerileri nasıldır?" sorusu çerçevesinde şekillenmektedir

BULGULAR

Yapılan doküman incelemesi sonucunda 34 siyasi partinin parti programında turizm ve turizm ilişkili kavrama ulaşılmıştır. Elde edilen veriler söylem farklılıklarına bağlı olarak ekonomik, sosyal ve çevresel ve kültürel boyutu ile 4 ana kategoride ele alınmıştır. Bu alt kategoriler içeriklere bağlı olarak 13 alt kategoride sınıflandırılmıştır. 34 siyasi partinin söylemleri 13 kategori altında turizme yönelik olarak parti programlarının 272 farklı politika önermesi içerdigi görülmektedir

Tablo 1. Siyasi Partiler ve Kategoriler

Siyasi Partiler (Alfabetik sıra ile)	Kategoriler		
	1.Düzyer	2. Düzey	3. Düzey
Adalet Partisi, Adalet ve Birlik Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi, Aydınlık Demokrasi Partisi, Bağımsız Türkiye Partisi, Bizim Parti, Büyük Birlik Partisi, Cihan Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, Demokrat Parti, Demokratik Sol Parti, Devlet Partisi, Doğru Parti, Gelecek Partisi, Hak ve Adalet Partisi, Hak ve Hakikat Partisi, Hür Dava Partisi, İyi Parti, Memleket Partisi, Merkez Parti, Millet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Osmanlı Partisi, Ötügen Birliği Partisi, Saadet Partisi, Sosyalist Yeniden Kurtuluş Partisi, Ülkem Partisi, Vatan Partisi, Vatan ve Hürriyet Partisi, Yeniden Refah Partisi, Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi, Yurt Partisi, Zafer Partisi	Turizm	Ekonomik Söylem	Bölgesel Kalkınma Mali Politikalar Sağlık Turizmi Sürdürülebilirlik Tanıtım ve Pazarlama Turistik Gelişme
		Sosyal Söylem	Eğitim Politikaları Güvenlik Hizmete Erişim İşbirliği ve Birlikler Kayıt Dışı İstihdam
		Çevresel Söylemler	Çevre
		Kültürel Söylemler	Ahlak

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesine Yönelik Ekonomik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde on dört siyasi partinin bölgesel kalkınmaya yönelik söylem ortaya koyduğu ve bu bağlamda bölgesel kalkınma, sağlık turizmi, sürdürülebilirlik, tanıtım ve pazarlama, turistik gelişme, yatırım, teşvik ve fiyat politikası kategorilerinde içerikler yer aldığı görülmektedir.

Bölgesel Kalkınma Kategorisi

Parti programları incelendiğinde turizm politikalarında bölgesel kalkınmaya yönelik söylemlerin önemli bir yer tuttuğu ve bu bağlamda on dört siyasi partinin toplamda bölgesel kalkınmaya yönelik otuz bir farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 2. Bölgesel Kalkınma Kategorisi

Siyasi Parti	Düzye 4
Adalet Partisi	Planlamada yerel yönetim ve sivil toplumla işbirliği
Adalet Partisi	Turizm planlama bölgelerini paydaşlarla birlikte planlama
Adalet Partisi	Yatırım desteği sağlanması
Adalet ve Kalkınma Partisi	Turizm potansiyeline sahip bölgeleri tespit edip bu yönde desteklemek
Adalet ve Kalkınma Partisi	Tüketici tercihlerine yönelik politikalar üretilmesi
Adalet ve Kalkınma Partisi	Yerel inisiyatiften faydalanma
Aydınlık Demokrasi Partisi	Alt yapı eksikliklerinin giderilmesi
Büyük Birlik Partisi	İhtisas şehirlerinin kurulması
Büyük Birlik Partisi	Bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının ortadan kaldırılması
Büyük Birlik Partisi	Yatırım desteği
Cumhuriyet Halk Partisi	Bölgesel turizm kalkınma planları
Cumhuriyet Halk Partisi	Turizm yoğun belediyeler için özel düzenlemeler yapılması
Demokrasi ve Atılım Partisi	Turistik tesislerin çevre işletmelerle ilişkilerini arttırma
Demokratik Sol Parti	Çevre düzeni ve peyzaj donanımı geliştirme
Demokratik Sol Parti	Turistik potansiyelin kullanılması
Devlet Partisi	Turistik nitelikteki kutsal mekânların öze uygun düzenleme ve reklam
İyi Parti	Turizm odaklı sağlık serbest bölgelerinin
Memleket Partisi	Turizm politikalarında yerel ve yeni markalar ortaya çıkmasını sağlamak
Memleket Partisi	Turizmde halk sanayisi seferberliğine gidilmesi
Memleket Partisi	Turizmin yerel ve ulusal ölçekteki paydaşlarını güçlendirme
Millet Partisi	Yeni şehir planlamalarının turizmi gözeterek yapılması
Saadet Partisi	Altyapı ve çevre sorunlarının giderilmesi
Saadet Partisi	Turizm bölgelerinde halkın turistik kararlara katılımının artırılması
Saadet Partisi	Yerel yönetimlerin turizmle ilgili hizmet sunumu ve tabiat ve kültür varlıklarını korumadaki konumunu düzenleme
Yeniden Refah Partisi	El sanatları ve yöresel ürün üretim ve pazarlanmasının desteklenmesi
Yeniden Refah Partisi	Kayak Turizmi-Doğu Anadolu
Yeniden Refah Partisi	Tarihi eserlerin restorasyonu
Yurt Partisi	Yerel yönetimlerin turizm hizmetlerini üstlenmesi
Yurt Partisi	Ege-Akdeniz bölgesinin turizm potansiyelinin arttırılması
Yurt Partisi	Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi

Siyasi partilerin bölgede turizm potansiyelinin geliştirilmesi, alt yapının geliştirilmesi, yatırım desteği, bölgelerde turizm arz ve talep kaynaklarının korunması gibi benzer söylemler geliştirdikleri görülmektedir. Konunun farklı yönlerine vurgu yapan söylemlere bakıldığında; Adalet Partisi planlamada yerel yönetim ve sivil toplum iş birliği, Adalet ve Kalkınma Partisine bakıldığında ise yerel inisiyatiften faydalanma ve tüketici tercihlerine yönelik politikaların üretilmesi, Büyük Birlik Partisi, ihtisas şehirlerin kurulması gibi söylemler ortaya koymaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi ise turizm yoğun belediyeler için özel düzenlemeler yapılması, Demokratik Sol Parti çevre düzeni ve peyzaj donanımının geliştirilmesini söylemlerinde ön plana çıkarmaktadır. İyi Parti turizm odaklı sağlık serbest bölgelerinin hayata geçirilmesini, Memleket Partisi ise; turizmde halk sanayisi seferberliğine gidilmesini belirtmektedir. Millet Partisi yeni şehir planlamalarında turizmin gözetilmesini, Saadet Partisi turizm bölgelerinde halkın turizmle ilgili kararlara katılımının artırılmasını belirtmektedir. Yeniden Refah Partisi ise; el sanatları ve yöresel ürünlerin üretim ve pazarlanmasının desteklenmesi, Yurt Partisinin ise yerel yönetimlerin turizm hizmetlerini üstlenmesi konusundaki söylemleri ön plana çıkarmaktadır.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesine Mali ve Ekonomi Politika Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 7 siyasi partinin mali ve ekonomi politika yönelik 8 söylem ortaya koyduğu görülmektedir

Tablo 3. Mali ve Ekonomi Politika Kategorisi

Siyasi Parti	4. Düzey
Adalet Partisi	Turizm eğitim ve pazarlama sahalarına yatırım
Adalet ve Birlik Partisi	Tedbir ve teşvikleri geliştirme
Aydınlık Demokrasi Partisi	Kayıt dışı ekonomin engellenmesi
Aydınlık Demokrasi Partisi	Turizm Bank'ın Kurulması
Aydınlık Demokrasi Partisi	Yat turizmine yönelik alt yapı ve teşvikler
Bizim Parti	Turizm vergi indirimi ve vergi muafiyetleri uygulama
Bizim Parti	Kayıt dışı işçi çalıştırılmasının engellenmesi
Cumhuriyet Halk Partisi	Dış ticaret açığının giderilmesinde turizm hamlesi
Demokrasi ve Atılım Partisi	Katma değer yaratan iş modellerinin desteklemesi
Demokrasi ve Atılım Partisi	Genç girişimciye teşvik ve destek verilmesi
Demokratik Sol Parti	Kamuda çalışan işçi ve memura tatil ödeneği verilmesi
Demokratik Sol Parti	Turizmciye ve yerli turiste teşvik ve destek
Doğru Parti	Vergilendirme ve denetim
Doğru Parti	Yat turizmine yönelik alt yapı ve teşvikler
Gelecek Partisi	Kurvaziyer limanları inşa edilmesi
Hak ve Adalet Partisi	Alt-orta gelir grubunun da turizmden faydalanmasını sağlamak
Hak ve Adalet Partisi	Bedelsiz arsa ve yer tahsisi
Hak ve Adalet Partisi	Ev pansiyonculuğunu destekleme
Hak ve Adalet Partisi	Gençlere yönelik turizm faaliyetlerini arttırma
Hak ve Adalet Partisi	Her şey dâhil sistemine son verilmesi
Hak ve Adalet Partisi	Turizmciye kolay kredi imkânı sunulması
Hak ve Adalet Partisi	Turizm işletmelerine indirimli vergi uygulaması
İyi Parti	Tedbir ve teşvikleri geliştirme
İyi Parti	Turistik değeri, arz ve talep ile fiyat ve kalite dengeleri belirlenmesi
Memleket Partisi	Aile İşletmelerinin desteklenmesi
Memleket Partisi	Teşviklerin adil dağılımı ve artırılması
Memleket Partisi	Turizm vergilerinin statüsünün değiştirilmesi ve vergi düzenlemeleri
Ötüken Birliği Partisi	Doğa dostu turizm tesislerine teşvik kredisi
Ötüken Birliği Partisi	Turiste yönelik standart dışı fiyat uygulamasının önüne geçme
Vatan ve Hürriyet Partisi	Acentelere destek verilmesi
Yeniden Refah Partisi	Yerli turiste fiyat tarifesi konusunda pozitif ayrımcılık yapılması

Siyasi partilerin genel olarak bu kategoride; sektöre, acentelere ya da turizm türlerine bağlı teşvik ve desteklerin verilmesi, Turizm sektöründe kayıt dışının engellenmesi, Turizm sektörüne yönelik vergi indirimleri ve tarifelerde değişiklik yapılması genel söylemler olarak değerlendirilebilir. Siyasi Partilerin konunun farklı yönlerine vurgu yapan ekonomik ve mali politika söylemlerine bakıldığında; Aydınlık ve Demokrasi Partisi; Turizm Bank'ın kurulması, yat turizmine yönelik alt yapı ve teşviklerin verilmesi, Bizim Parti ise turizme vergi indirimi ve vergi muafiyetleri, kayıt dışının engellenmesi gerektiğini belirtmektedir. Cumhuriyet Halk Partisi, dış ticaret açığının giderilmesinde turizm gelirlerinin arttırılmasını ön plana çıkarmaktadır. Demokrasi ve Atılım Partisi ise katma değer yaratan iş modellerinin desteklemesi ve genç girişimcilerin desteklenmesi gerektiğine yönelik söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Demokratik Sol Parti ise, kamuda çalışan işçi ve memura tatil ödeneği verilmesini ve Gelecek Partisi ise kurvaziyer limanları inşa edilmesi ön plana çıkmaktadır. Hak ve Adalet Partisi;

bedelsiz arsa ve yer tahsisi, ev pansiyonculuğunu desteklenmesi, gençlere yönelik turizm faaliyetlerinin arttırılması ön plana çıkmaktadır. Memleket Partisi ise aile işletmelerinin desteklenmesi, Ötüken Birliği Partisi ise turiste yönelik standart dışı fiyat uygulamasının önüne geçmesi konusunda söylem ortaya koymaktadır. Yeniden Refah Partisi ise yerli turiste fiyat tarifesi konusunda pozitif ayrımcılık yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Siyasi Partilerin Sağlık Turizmine Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 13 siyasi partinin sağlık turizmine yönelik 29 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 4. Sağlık Turizmi Kategorisi

Siyasi Partiler	Düzy 4
Adalet Partisi	Sağlık turizmine yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması
Aydınlık Demokrasi Partisi	Sağlık hizmetleri altyapısının iyileştirilmesi
Bizim Parti	Özel sağlık sigorta sistemi
Bizim Parti	Sağlık serbest bölgelerinin kurulması
Bizim Parti	Sağlık turizmine yönelik hekim tahsisi
Demokrasi ve Atılım Partisi	Sağlık hizmetlerini endüstrileştirip sağlık turizmi ile entegre etme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Sağlık turizmine yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması
Demokratik Sol Parti	Sağlık ihtiyaçlarında hazır bulunurluk
Demokratik Sol Parti	Dört mevsim turizm
Devlet Partisi	Sağlık turizm modeli
Devlet Partisi	Sağlık turizmüne yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması
Doğru Parti	Turizm bölgelerindeki sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi
İyi Parti	Turizm türlerine yönelik özel programların yapılması
Merkez Parti	Sağlık turizmüne finansman sağlama
Merkez Parti	Turizmin çeşitlendirilmesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi
Milliyetçi Hareket Partisi	Özel sağlık kurumları teşvik edilmesi
Milliyetçi Hareket Partisi	Sağlık serbest bölgelerinin kurulması
Ötüken Birliği Partisi	Alternatif turizm imkânlarını geliştirme
Saadet Partisi	Sağlık turizmi çalışanların sosyal hakları
Saadet Partisi	Sağlık turizmüne yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması
Saadet Partisi	Turizm acenteleri ile işbirliği
Vatan ve Hürriyet Partisi	Akreditasyon
Vatan ve Hürriyet Partisi	Yabancı turistlerin alacaklarının takibi
Vatan ve Hürriyet Partisi	Asgari hizmet sunum standartlarının belirlenmesi
Vatan ve Hürriyet Partisi	Kamu ve özel sektör işbirliği
Vatan ve Hürriyet Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Vatan ve Hürriyet Partisi	Sağlık turizmde güvenli transferlerin sağlanması ve asgari hizmet sunum standartlarının belirlenmesi
Vatan ve Hürriyet Partisi	Yabancı hastalar için fiyat listesi belirleme ve borç takibi
Yeniden Refah Partisi	Sağlık turizmüne yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması

Siyasi partilerin genel olarak bu kategoride; sağlık hizmetlerinin turizme entegre edilmesi yolu ile dört mevsime yayılması, sağlık turizmüne yönelik kaynakların ekonomiye kazandırılması şeklinde söylem ortaya koydukları görülmektedir. Parti programlarında sağlık turizmin gelişmesine yönelik farklı bakış açılarının olduğu anlaşılmaktadır. Aydınlik Demokrasi Partisi, sağlık hizmetleri altyapısının iyileştirilmesi, Bizim Parti ise; özel sağlık sigorta sistemi, sağlık serbest bölgelerinin kurulması, sağlık turizmüne yönelik hekim tahsisi yapılması konusunda

söylem ortaya koymaktadır. Doğru Parti, turizm bölgelerindeki sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesini, Merkez Parti ise sağlık turizmine finansman sağlamasına yönelik söylem ortaya koymaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi ise özel sağlık kurumlarının sağlık turizmine teşvik edilmesi ve sağlık serbest bölgelerinin kurulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ötüken Birliği Partisi ise sağlık turizminde alternatif turizm imkânlarının geliştirmesini, Saadet Partisi ise sağlık turizmi çalışanlarının sosyal haklarının iyileştirilmesini ve turizm acenteleri ile işbirliğinin arttırılmasını belirtmektedir. Vatan ve Hürriyet Partisi ise sağlık turizminde hizmet veren kuruluşların akreditasyon sürecini tamamlamalarını, yabancı turistlerin alacaklarının takibi ve asgari hizmet sunum standartlarının belirlenmesi, sağlık turizminde kamu ve özel sektör işbirliğinin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca sağlık turizminde güvenli transferlerin sağlanması ve asgari hizmet sunum standartlarının belirlenmesi, yabancı hastalar için fiyat listesi belirleme ve borç takibi sisteminin oluşturulması gibi teknik hususlarda da söylem ortaya koymaktadır.

Siyasi Partilerin Turizmin Sürdürülebilirliğine Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 9 siyasi partinin sağlık turizmine yönelik 24 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 5. Sürdürülebilirlik Kategorisi

Siyasi Parti	Düzye 4
Adalet Partisi	Turizmi Geliştirme İstişare Konseyi kurulması
Cumhuriyet Halk Partisi	Rekabet gücünün arttırılması
Cumhuriyet Halk Partisi	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
Cumhuriyet Halk Partisi	Dört mevsim turizm hizmeti
Cumhuriyet Halk Partisi	Kaynak kullanımında rasyonellik
Cumhuriyet Halk Partisi	Mevsim ve bölge kısıtı olmayan rekabet gücü yüksek turizm anlayışı
Cumhuriyet Halk Partisi	Tüketici tercihlerine duyarlılık
Demokrasi ve Atılım Partisi	Envanter, master plan ve altyapı çalışmaları
Demokrasi ve Atılım Partisi	Kaynak kullanımında rasyonellik
Demokrasi ve Atılım Partisi	Kaynakların korunma ve kullanma dengesinin gözetilmesi
Demokrat Parti	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
Demokrat Parti	Kaynak kullanımında rasyonellik
Demokrat Parti	Ulusal Turizm Master Planının hazırlanması
İyi Parti	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
İyi Parti	Sürdürülebilir turizm gelişim ilkeleri hayata geçirilmesi
İyi Parti	Turistik değerlerin kalitesinin arttırılması
İyi Parti	Turizm odaklı araştırmaların desteklenmesi
Memleket Partisi	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
Memleket Partisi	Çevre ve doğayı koruyan yeni yaşam merkezleri
Milliyetçi Hareket Partisi	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
Milliyetçi Hareket Partisi	Özgünlüğün korunması
Milliyetçi Hareket Partisi	Yüksek katma değer oluşturma
Vatan ve Hürriyet Partisi	Turizm potansiyelinin etkin kullanılması
Yeniden Refah Partisi	Turizm potansiyelinin etkin kullanılması

Turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması kapsamında siyasi partilerin genel söylemi; kaynak kullanımında rasyonellik sağlanması, kalite anlayışının gelişmesi, turizm potansiyelinin etkin ve verimli kullanılması gerektiği, çevre, doğa, kültür ve insana saygılı turizm anlayışının geliştirilmesi söylemleri ön plana çıkmaktadır. Siyasi partilerin farklı söylemlerine bakıldığında; Adalet Partisi; Turizmi Geliştirme İstişare Konseyi kurulmasını, Cumhuriyet Halk Partisi ise rekabet gücünün artırılması ve tüketici tercihlerine duyarlılığın ön plana çıkması gerektiğini belirtmektedir. Demokrasi ve Atılım Partisi, envanter, master plan ve altyapı çalışmalarının yapılmasını, Demokrat Parti ise Ulusal Turizm Master Planının hazırlanması gerektiğini belirtmektedir. İyi Parti, turizm odaklı araştırmaların desteklenmesini, Milliyetçi Hareket Partisi ise turizmde yüksek katma değer oluşturulacak alanlara yönelmesi gerektiğini belirtmektedir.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesine Tanıtım ve Pazarlama Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 14 siyasi partinin tanıtım ve pazarlama konusunda yönelik 25 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tanıtım ve pazarlama konusundaki söylemlere bakıldığında; Aydınlık Demokrasi Partisi, sürekli tanıtım ve güvenli satış, Bizim Parti ise görsel ve yazılı basında çok iyi tasarlanmış reklamların sunulmasına yönelik söylemler ortaya koymaktadır. Bizim Parti ise yurtdışı tanıtım projelerinin desteklenmesi, Büyük Birlik Partisi ise dış kaynaklı turizme yönelik oluşacak menfi algılara yönelik tedbirler alması gerektiği belirtmektedir. Büyük Birlik Partisi, uluslararası sosyal ve kültürel programları arttırmasını Cumhuriyet ve Adalet Partisi ise bölgesel tanıtım stratejisi geliştirilmesi belirtmektedir. Demokrasi ve Atılım Partisi, emniyetli ve güvenli ülke imajı oluşturma, markalaşmış destinasyonların oluşturma, yeni ve popüler medya araçları üzerinden tanıtım stratejisi geliştirmesine yönelik söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Doğru Parti, bölgelere ait logoların hazırlanması, bölgesel tanıtım stratejisi geliştirme, tanıtım için devlet yardımları ve teşvikler sunma, sürekli tanıtım ve güvenli satış ortamının oluşturmaya yönelik söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Hak ve Hakikat Partisi, yerel ve ulusal tanıtımda işbirliğinin sağlanmasını, İyi Parti ise marka turizm bölgeleri ve merkezlerinin oluşturulmasını, hizmet kalitesiyle markalaşmış turizm bölgelerinin oluşturmaya belirtmektedir. Merkez Parti, temel alt yapı ve üst yapı yatırımları, tanıtım, yeni örgütlenme, plan, proje ve stratejiler geliştirilmesini, Milliyetçi Hareket Partisi ise pazarlama ve reklam çalışmalarında etkinlik sağlanmasını belirtmektedir. Osmanlı Partisi, milli sinema anlayışının oluşturularak ülke tanıtımını arttırma, Saadet Partisi ise turistlere ülkeye özgü değerlerin tanıtılması, Ülkem Partisi tanıtımların desteklenmesini, Vatan ve Hürriyet Partisi ise sağlık turizminde marka olmak ve sağlık turizmi tanıtım ve stratejisi ve hizmet kriterlerinin belirlenmesi söylemleri ile ön plana çıkmaktadır.

Tablo 6. Tanıtım ve Pazarlama Kategorisi

Siyasi Parti	Düzy 4
Aydınlık Demokrasi Partisi	Sürekli tanıtım ve güvenli satış
Bizim Parti	Görsel ve yazılı basında çok iyi tasarlanmış reklamlar sunma
Bizim Parti	Yurtdışı tanıtım projeleri destekleme
Büyük Birlik Partisi	Dış kaynaklı turizme yönelik oluşacak menfi algılara yönelik tedbirler alma
Büyük Birlik Partisi	Uluslararası sosyal ve kültürel programları arttırma
Cumhuriyet ve Adalet Partisi	Bölgesel tanıtım stratejisi geliştirme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Emniyetli ve güvenli ülke imajı oluşturma
Demokrasi ve Atılım Partisi	Markalaşmış destinasyonların oluşturma
Demokrasi ve Atılım Partisi	Yeni ve popüler medya araçları üzerinden tanıtım stratejisi geliştirme
Doğru Parti	Tanıtım faaliyetlerinin yetersizliğini giderme
Doğru Parti	Bölgelere ait logoların hazırlanması

Doğru Parti	Bölgesel tanıtım stratejisi geliştirme
Doğru Parti	Bölgesel tanıtım stratejisi geliştirme
Doğru Parti	Tanıtım için devlet yardımları ve teşvikler sunma
Doğru Parti	Sürekli tanıtım ve güvenli satış
Hak ve Hakikat Partisi	Yerel ve ulusal tanıtımda işbirliği
İyi Parti	Marka turizm bölgeleri ve merkezlerinin oluşturulması
İyi Parti	Hizmet kalitesiyle markalaşmış turizm bölgeleri
Merkez parti	Temel alt yapı ve üst yapı yatırımları, tanıtım, yeni örgütlenme, plan, proje ve stratejiler
Milliyetçi Hareket Partisi	Pazarlama ve reklam çalışmalarında etkinlik
Osmanlı Partisi	Milli sinema anlayışının oluşturularak ülke tanıtımını artırma
Saadet Partisi	Turistlere ülkeye özgü değerlerin tanıtılması
Ülkem Partisi	Tanıtımların desteklenmesi
Vatan ve Hürriyet Partisi	Sağlık turizminde marka olmak
Vatan ve Hürriyet Partisi	Sağlık turizmi tanıtım ve stratejisi ve hizmet kriterlerini belirleme
Vatan ve Hürriyet Partisi	Etkin tanıtım

Siyasi Partilerin Turistik Gelişmeye Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 31 siyasi partinin turistik gelişmeye yönelik 178 söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Türkiye’de turistik gelişmenin sağlanmasına yönelik olarak siyasi partiler; turizm bürokrasisinin kurumsal ve yasal alt yapısında değişiklik yapılması, çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışının geliştirilmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, turizmin dört mevsime yayılmasına yönelik politika ve faaliyetlerin geliştirilmesi gibi söylemler ortaya koyulmaktadır. Bu kapsamda Adalet Partisi, gelirleri arttırmaya yönelik altyapı ve çevre sorunlarının giderilmesini, dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri dikkate alınması, turizm envanteri oluşturma, Turizm Master Planı oluşturmasını söylemleri ön plana çıkmaktadır. Aydınlık Demokrasi Partisi ise bürokrasinin asgariye indirilmesi, yerli tur operatörlerinin rekabet düzeylerinin artıracak şekilde desteklemesi gerektiğini belirtmektedir.

Tablo 7. Turistik Gelişme Kategorisi

Siyasi Parti	Düzyer 4
Adalet Partisi	Gelirleri arttırmaya yönelik altyapı ve çevre sorunlarının giderilmesi
Adalet ve Kalkınma Partisi	Dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri dikkate alınması
Adalet ve Kalkınma Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Adalet ve Kalkınma Partisi	Mevsim ve coğrafya kaynaklı yoğunluğu dağıtmak ve yeni turizm tercih alanları oluşturmak
Adalet ve Kalkınma Partisi	Turizm envanteri oluşturma
Adalet ve Kalkınma Partisi	Turizm Master Planı
Aydınlık Demokrasi Partisi	Bürokrasinin asgariye indirilmesi
Aydınlık Demokrasi Partisi	Kurumlar arası koordinasyon
Aydınlık Demokrasi Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Aydınlık Demokrasi Partisi	Turizm bilincini geliştirme ve profesyonel rehber açığının giderilmesi
Aydınlık Demokrasi Partisi	Turizm sektöründe hizmet veren tüm birim elemanlarının alana özel eğitime tabi tutulması
Aydınlık Demokrasi Partisi	Yerli tur operatörlerini rekabet düzeylerini artıracak şekilde destekleme
Bağımsız Türkiye Partisi	Yeni turizm alanları bulma ve komşularla turizm ilişkileri geliştirme
Bizim Parti	Uluslararası kültürel organizasyonlar
Bizim Parti	Tarih turizmine yönelik eğitim ve turlar düzenleme
Bizim Parti	İklim değişikliği odaklı stratejik eylem planı
Bizim Parti	Komşu ülkelerle turizm odaklı etkileşim kurma
Bizim Parti	Sektöre kalifiye eleman yettirilmesi
Bizim Parti	Ucuz ve güvenli seyahat sağlama
Büyük Birlik Partisi	Milli kültür, sanat ve bilime ilgiyi artırıcı programların teşvik edilmesi
Büyük Birlik Partisi	Turizm üzerinde negatif etkisi olan unsurları tolere etmek
Cumhuriyet Halk Partisi	Dış ticaret açığının giderilmesinde turizm hamlesi

Cumhuriyet Halk Partisi	Kıyı Master Planı hazırlanması
Cumhuriyet Halk Partisi	Hava ulaşımı altyapısının geliştirilmesi
Cumhuriyet Halk Partisi	Kültür balıkçılığı turizminin desteklenmesi
Cumhuriyet Halk Partisi	Turizm envanteri oluşturulması
Cumhuriyet Halk Partisi	Turizm rehabilitasyon planları hazırlanması
Cumhuriyet Halk Partisi	Turizmin alt yapı ihtiyaçlarının kamusal yetki alanı dâhilinde sağlanması
Cumhuriyet Halk Partisi	Uçak bağlantısı altyapısını geliştirme
Cumhuriyet Halk Partisi	Yeni sanayi yatırımlarının yüksek katma değerli turizm coğrafyasının dışına yapılması
Cumhuriyet ve Adalet Partisi	Sektörle ilgili kurumsal ve yasal düzenlemelerin güncellenmesi
Cumhuriyet ve Adalet Partisi	Hizmet çeşitliliği ve verimlilik
Cumhuriyet ve Adalet Partisi	Ulusal turizm politikası geliştirme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Dört mevsim turizm
Demokrasi ve Atılım Partisi	Flora-bitki turizmi
Demokrasi ve Atılım Partisi	Kişi başı turist harcaması yüksek turisti ülkeye çekmek
Demokrasi ve Atılım Partisi	Kültür turizmini geliştirme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Kültür turizmini geliştirme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Nitelikli turist girişini sağlama
Demokrasi ve Atılım Partisi	Sektörün ihtiyacına göre formel eğitim programlarını yeniden düzenleme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Uluslararası tur operatörü sahipliği
Demokrat Parti	İnanç Turizmi
Demokrat Parti	Kongre ve fuar turizminin yaygınlaştırılması
Demokrat Parti	Sektör çalışanlarının yabancı dil bilmelerini sağlama
Demokrat Parti	Turizm Kalkınma Planı
Demokrat Parti	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Demokratik Sol Parti	Bölgeye has kültür turları
Demokratik Sol Parti	Konaklama yatırımcısının desteklenmesi
Demokratik Sol Parti	Aslına uygun restorasyon
Demokratik Sol Parti	Turist sayısındaki mevsimsel değişimin önüne işbirliği ile geçmek
Demokratik Sol Parti	Türkiye Otelciler Birlik Yasası ile kalitenin yükseltilmesi
Demokratik Sol Parti	Yeni turizm alanları ve merkezleri
Doğru Parti	Bürokrasinin asgariye indirilmesi
Doğru Parti	Havaalanı konma konaklama bedelleri rekabetçi seviyeye getirilecek
Doğru Parti	Turizm Bakanlığının müstakil bakanlık olması
Doğru Parti	Sektörde toplam kalite yönetiminin hâkim kılınması
Doğru Parti	Turiste karşı gösterilen negatif tutum ve davranışın düzeltilmesi
Doğru Parti	Yerli tur operatörlerinin rekabet düzeylerini arttıracak şekilde destekleme
Gelecek Partisi	Turizm Strateji ve Eylem Planları
Gelecek Partisi	Yerli seyahat işletmelerinin teknolojik altyapılarının geliştirilmesi
Hak ve Adalet Partisi	Sahillerin kullanımı ve korunması
Hak ve Hakikat partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Hak ve Hakikat partisi	Kültür turizmini geliştirme
Hak ve Hakikat partisi	Turizm bölgelerinde güvenliği artırma
Hür Dava Partisi	Hac kotasının arttırılması
Hür Dava Partisi	İnanç turizminin desteklenmesi
Hür Dava Partisi	Kongre ve fuar turizmi yaygınlaştırılması
Hür Dava Partisi	Giden turistlerin varış ülkesinde haklarının korunması
Hür Dava Partisi	Giden turistlere vize kolaylığı
Hür Dava Partisi	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
İyi Parti	Bölge/şehir odaklı turizm pazarlaması
İyi Parti	Altyapı ve çevre sorunlarının giderilmesi
İyi Parti	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
İyi Parti	Kültür ve tarih kentlerinin turizme kazandırılması
İyi Parti	Turizm bölgelerinde belediyelerin yetki alanlarının genişletilmesi
İyi Parti	Turizm çeşitlerini belirgin anlaşılr ve görünür kılmak
İyi Parti	Turizm istihdamında nitelikli eleman istihdam etme ve yetiştirilmesi
İyi Parti	Turizm Yüksek Kurulunun oluşturulması
İyi Parti	Turizmin çeşitlendirilmesi ve dört mevsime yayılması
İyi Parti	Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi
Memleket Partisi	Özgün kültürel ürünler üzerinden pazarlama ve reklam
Memleket Partisi	Yoğun ve zengin içeriklerle tanıtım
Memleket Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Memleket Partisi	Yeni ana akım projeler geliştirme
Memleket Partisi	Bisiklet rotaları ve bisiklet yolları
Merkez Parti	Kış turizmi, kongre turizmi, sağlık turizmi ve inanç turizmi
Merkez Parti	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Merkez Parti	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı
Milliyetçi Hareket Partisi	Dört mevsim turizm
Osmanlı Partisi	Kültür ve Sanat Şurası
Osmanlı Partisi	Sanat ve kültür insanlarının davet

Saadet Partisi	Dostluğun ve kardeşliğin gelişmesine hizmet eden bir turizm anlayışı
Saadet Partisi	Spor turizminin geliştirilmesi
Saadet Partisi	Turizmin çeşitlendirilmesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi
Ülkem Partisi	Deniz turizminin verimliliğini artırma
Ülkem Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Ülkem Partisi	Turizm özel bölgelerinin ilan edilmesi
Vatan Partisi	Turizm işletmelerinin millileştirilmesi
Vatan Partisi	Turizmde çeşitliliğin artırılması
Vatan ve Hürriyet Partisi	Kültür Saraylarının kurulması
Vatan ve Hürriyet Partisi	Mevsim ve coğrafya kaynaklı yoğunluğu azaltmak, yeni turizm tercih alanları oluşturmak
Vatan ve Hürriyet Partisi	Turizmin tam zamanlı bir iş olarak görülmesini sağlamak
Yeniden Refah Partisi	Nitelikli personel sayısının artırılması
Yeniden Refah Partisi	Spor turizmüne yönelik kamp bölgelerinin çeşitlendirilmesi
Yeniden Refah Partisi	Turistik avantajları etkin kullanma
Yeniden Refah Partisi	Yeni turizm bölgeleri belirlenirken özel sektörden destek alınması
Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Yurt Partisi	Kültür, sanat, turizm ve spor faaliyetleri
Yüce Diriliş Partisi	Kurumsal ve yasal alt yapıda değişiklik
Zafer Partisi	Hedef pazara yönelik ürün çeşitliliği geliştirme
Zafer Partisi	Yabancı turistlerin ülkedeki geceleme sayısını arttırmak
Zafer Partisi	Yeni turizm destinasyonları belirlenmesi

Bağımsız Türkiye Partisi, yeni turizm alanlarının bulunması ve komşularla turizm ilişkilerinin geliştirilmesini, Bizim Parti ise tarih turizmüne yönelik eğitim ve turlarının düzenlemesi, iklim değişikliği odaklı stratejik eylem planının hazırlanması ve komşu ülkelerle turizm odaklı etkileşim kurması, ucuz ve güvenli seyahat sağlanması söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Büyük Birlik Partisi, milli kültür, sanat ve bilime ilgiyi artırıcı programların teşvik edilmesi, Cumhuriyet Halk Partisi ise dış ticaret açığının giderilmesinde turizm hamlesi başlatılması, Kıyı Mastır Planı hazırlanması, hava ulaşımı altyapısının geliştirilmesi, kültür balıkçılığı turizminin desteklenmesi söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Cumhuriyet ve Adalet Partisi, flora-bitki turizminin geliştirilmesini, Demokrasi ve Atılım Partisi nitelikli turist girişinin sağlanmasını, uluslararası tur operatörü sahipliğinin artırılmasını, Demokrat Parti ise sektör çalışanlarının yabancı dil bilmelerini sağlamaya yönelik politikaların geliştirilmesini ön plana çıkarmaktadır.

Demokratik Sol Parti, konaklama yatırımcısının desteklenmesi, Aslına uygun restorasyon çalışmalarının aslına uygun yapılmasını, Türkiye Otelciler Birlik Yasası ile turizmde kalitenin yükseltilmesini, Doğru Parti ise havaalanı konma ve konaklama bedellerinin rekabetçi seviyeye getirilmesini, Turizm Bakanlığının müstakil bakanlık olması ve yerli tur operatörlerinin rekabet düzeylerini artıracak şekilde desteklenmesi söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Gelecek Partisi, Turizm Strateji ve Eylem Planları, yerli tur operatörleri ve seyahat acentelerinin teknoloji altyapısının geliştirilmesi, Hak ve Adalet Partisi ise sahillerin kullanımı ve korunması, turizm bölgelerinde güvenliğin artırılması söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Hür Dava Partisi, Hac kotasının arttırılması, İnanç turizminin desteklenmesi, giden turistlerin varış ülkesinde haklarının korunması, giden turistlere vize kolaylığı sağlanması söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. İyi Parti Turizm bölgelerinde belediyelerin yetki alanlarının genişletilmesi ve Turizm Yüksek Kurulunun oluşturulmasını, Memleket Partisi ise özgün kültürel ürünler üzerinden pazarlama ve reklam çalışmalarının yapılması söylemi ile ön plana çıkmaktadır.

Osmanlı Partisi, Kültür ve Sanat Şurasının kurulması, Saadet Partisi ise dostluğun ve kardeşliğin gelişmesine hizmet eden bir turizm anlayışının benimsenmesini, Ülkem Partisi ise turizm özel bölgelerinin ilan edilmesini söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Vatan Partisi turizm faaliyetlerini gerçekleştiren işletmelerinin millileştirilmesini, Vatan ve Hürriyet Partisi Kültür Saraylarının kurulması, Vatan ve Hürriyet Partisi ise turizmin tam zamanlı bir iş olarak görülmesini sağlanması söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Yeniden Refah Partisi spor turizmüne yönelik kamp bölgelerinin çeşitlendirilmesi, Yeni turizm bölgeleri belirlenirken özel

sektörden destek alınması, Zafer Partisi ise hedef pazara yönelik ürün çeşitliliği geliştirmesi gerektiği söylemleri ile ön plana çıkmaktadır.

Turizme Yönelik Sosyal Politikalar

Parti programları içerisinde turizme yönelik sosyal politikalar incelendiğinde; eğitim politikaları, güvenlik, hizmete erişim, işbirliği ve birlikler, kayıt dışı istihdam gibi temel alanlarda bulguların ortaya çıktığı görülmektedir.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesindeki Eğitim Politikaları Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde dokuz siyasi partinin eğitim politikalarına yönelik yirmibir farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir. Bu söylemlerin teferruatını Tablo sekizde görmek mümkündür.

Tablo 8. Eğitim Politikaları

Siyasi Parti	Düzye 4
Aydınlık Demokrasi Partisi	Mesleki eğitim okullarında düzenleme
Aydınlık Demokrasi Partisi	İstihdamda sertifika zorunluluğu ve alana yönelik eğitimde kalite
Aydınlık Demokrasi Partisi	Sektör odaklı eğitim kurumlarının sektörle yakın ilişkiler geliştirebileceği-paslaşabileceği mesafelerde kurulması
Aydınlık Demokrasi Partisi	Turizm meslek liselerinin yaygınlaştırılması
Bizim Parti	Personel niteliğinin geliştirilmesi
Büyük Birlik Partisi	Eğitimli turizm personeli yetiştirme
Demokrasi ve Atılım Partisi	Uluslararası yönetim ve kalite sertifikaları
Doğru Parti	Sektörde eğitimli kişilerin istihdam edilmesi
Doğru Parti	Eğitim kalitesinin yükseltilmesi
Doğru Parti	Eğitim kurumları ile koordinasyon
Doğru Parti	Nadir dillerde profesyonel turist rehberi
Doğru Parti	Turizm bilinci oluşturma
Doğru Parti	Sektör odaklı eğitim kurumlarının sektörle yakın ilişkiler geliştirebileceği-paslaşabileceği mesafelerde kurulması
Doğru Parti	Turizm meslek liselerinin yaygınlaştırılması
İyi Parti	Altyapı ve tesis çalışmaları ile verimliliği arttırmak
Memleket Partisi	İstihdam ve kariyer politikaları üretme
Memleket Partisi	İstihdamı kolaylaştıran iç eğitim politikası geliştirme
Memleket Partisi	Kurum içi eğitim anlayışı ile ihtiyaç duyulan elemanı yetiştirme
Memleket Partisi	Turizm paydaşlarına danışmanlık hizmeti
Saadet Partisi	Turizm meslek liselerinin turizm yoğun bölgelere yakın kurulması
Yeniden Refah Partisi	Otel hizmetleri-mutfak hizmetleri ile ilgili eğitimli personelin artması
Yeniden Refah Partisi	Turizm rehberi yetiştirmeye yönelik teşvik ve eğitimler

Parti programları incelendiğinde turizme yönelik eğitim politikaları kapsamında turizm mesleğinin niteliklerinin artmasına yönelik lise ve üniversite düzeyinde çeşitli düzenlemelerin yapılması ve sektör çalışanlarına yönelik sertifikasyon sürecinin yaygınlaştırılmasına yönelik genel söylemlerin olduğunu söylemek mümkündür. Aydınlik Demokrasi Partisi; eğitim kurumlarının sektörle yakın ilişkiler geliştirebileceği mesafelerde kurulmasını, Doğru Parti ise nadir dillerde profesyonel turist rehberi yetiştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. İyi Parti, altyapı ve tesis çalışmaları ile verimliliği arttırması gerektiğini, Memleket Partisi ise istihdam ve kariyer politikaları üretilmesi gerektiğini belirtmektedir. Yeniden Refah Partisi ise otel hizmetleri-mutfak hizmetleri ile ilgili eğitimli personelin artması gerektiğini belirtmektedir.

Siyasi Partilerin Turizm Güvenlik Politikalarına Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 3 siyasi parti güvenlik politikalarına yönelik 3 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir. Bu söylemler tablo dokuzda verilmiştir;

Tablo 9. Turizm Güvenlik Politikaları

Siyasi Partiler	Düzy 2
Demokratik Sol Parti	Turistlerin ve sektör çalışanlarının sağlık sigortalarının yapılması
Ötüken Birliği Partisi	Turizm bölgelerindeki güvenlik personelinin sayısının ve iletişim kabiliyetinin artırılması
Vatan ve Hürriyet Partisi	Turizmi zarar verecek olumsuzluklara karşı denge ve denetim sisteminin uygulanması

Turizm güvenlik politikalarına yönelik parti programlarında farklı söylemler bulunmaktadır. Demokratik Sol Parti, turistlerin ve sektör çalışanlarının sağlık sigortalarının yapılmasını, Ötüken Birliği Partisi ise turizm bölgelerindeki güvenlik personelinin sayısının ve iletişim kabiliyetinin artırılmasına yönelik söylem ortaya koymaktadır. Vatan ve Hürriyet Partisi ise ülke turizmine zarar verecek olumsuzluklara karşı denge ve denetim sisteminin uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesindeki Hizmete Erişilmeye Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 2 siyasi parti hizmete erişim politikalarına yönelik 2 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir. Bu söylemler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Turizm Hizmetlerine Erişim Politikaları

Siyasi Parti	Düzy 4
Millet Partisi	Turizm imkânlarından vatandaşın faydalanmasını sağlamak
Sosyalist Yeniden Kurtuluş Partisi	Turizm alanlarının halkın kullanımına açılması ve korunması

Millet Partisi, turizm imkânlarından vatandaşın faydalanmasını sağlanması, Sosyalist Yeniden Kurtuluş Partisi ise turizm alanlarının halkın kullanımına açılması ve korunması gerektiğine yönelik söylem ortaya koymaktadır.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesindeki İşbirliği ve Birliklere Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 4 siyasi parti işbirliği ve birlikler politikalarına yönelik 4 farklı söylem ortaya koyduğu ve bu söylemler tablo on birde görüldüğü gibidir.

Tablo 11. İşbirliği ve Birlikler

Siyasi Partiler	Düzy 2
Adalet ve Kalkınma Partisi	Fuarcılık şirketlerine ve seyahat acentalarına destek verilmesi
Bizim Parti	Meslek odaları ve kurulacak vakıflar üzerinden destekler verilmesi
Gelecek Partisi	Kamu ve özel sektör işbirliğinin geliştirilmesi
İyi Parti	Türkiye Turizm Ortak Birliğinin kurulması

Adalet ve Kalkınma Partisi, fuarcılık şirketlerine ve seyahat acentelerine destek verilmesi, Bizim Parti ise meslek odaları ve kurulacak vakıflar üzerinden turizm işletmelerine destekler verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Gelecek Partisi, kamu ve özel sektör işbirliğinin geliştirilmesini, İyi Parti ise Türkiye Turizm Ortak Birliğinin kurulmasına yönelik söylem ortaya koymaktadır.

Siyasi Partilerin Turizmin Gelişmesindeki Kayıt Dışı İstihdama Yönelik Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 1 siyasi parti kayıt dışı istihdam yönelik Tablo 12’de de görüleceği gibi tek bir söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 12. Kayıt Dışı İstihdam

Siyasi partiler	Düzy 4
Vatan Partisi	Kaçak işgücünün önüne geçilmesi

Vatan partisi turizm sektöründe kayıt dışı istihdamın önüne geçilmesi konusundaki söylemi ile ön plana çıkmaktadır.

Siyasi Partilerin Turizm–Çevre İlişkili Söylemleri

Parti programlarının incelenmesi neticesinde 4 siyasi parti Tablo 13’de de görüleceği gibi çevre temalı 7 farklı söylem ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 13. Çevre Kategorisi

Siyasi Partiler	Düzy 4
Aydınlık Demokrasi Partisi	Deniz kirliliğini kontrol etme
Aydınlık Demokrasi Partisi	Kıyı imar planı
Aydınlık Demokrasi Partisi	Turistik alanların kullanımında denetim
Ötüken Birliği Partisi	Ormanlık alanların korunması
Ötüken Birliği Partisi	Yanan orman alanlarının imara açılmaması
Vatan Partisi	Ormanlık alanların korunması
Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi	Çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışı

Aydınlık Demokrasi Partisi; deniz kirliliğinin kontrol edilmesi, kıyı imar planı yapılması ve turistik alanların kullanımında denetimin saplanmasına yönelik söylem ortaya koymaktadır. Ötüken Birliği Partisi ve Vatan Partisi; ormanlık alanların korunması ve imara açılmaması, Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi ise çevre doğa kültür ve insana saygılı turizm anlayışının geliştirilmesine yönelik söylem ortaya koymaktadır.

Siyasi Partilerin Turizm-Kültür Temalı Söylemleri

Yapılan içerik analizinde iki siyasi partinin turizmin gelişmesine yönelik olarak genel ahlak temalı iki farklı söylemin olduğu görülmektedir. Genel ahlak temalı söylemleri olan partiler ile söylemlerin Tablo 14’de görüldüğü gibidir;

Tablo 14. Genel Ahlak

Siyasi Partiler	Düzy 4
Hür Dava Partisi	Toplumun genel ahlakını olumsuz yönde etkileyecek turizm kaynaklı unsurların etkisiz hale getirilmesi
Millet Partisi	Dini, felsefi ve ahlaki telakkiler istikametine turizmin tanzim edilmesi

Siyasi parti programlarında genel ahlaka yönelik parti söylemlerine bakıldığında Hür Dava Partisi; toplumun genel ahlakını olumsuz yönde etkileyecek turizm kaynaklı unsurların etkisiz hale getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu konuda Millet Partisi ise dini, felsefi ve ahlaki telakkiler istikametine turizmin tanzim edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Turizm, Türkiye ekonomisine istihdam, vergi ve döviz gelirleri, olumlu imaj vb. sağlayan en önemli endüstrilerin başında gelmektedir. Ülkenin gelişmesinde ve kalkınmasında, özellikle ucuz maliyetli döviz girdisi sağlaması yanında, bu endüstrinin emek yoğun olması sebebiyle istihdama yaptığı katkılar da büyük olmaktadır. Turizmin sağladığı bu katkılar ile Türk ekonomisinin lokomotif endüstrilerinin başında gelmektedir. Yapılan bu çalışma siyasi parti programlarının genel ekonomi politikalarının her ne kadar siyasi ideolojileri çerçevesinde oluştuğunu gösterse de turizme bakış açılarının daha çok turizm endüstrisi ile alt sektörlerinin ihtiyaçları temel alınarak şekillendiğini göstermektedir. Siyasi partilerin turizme yönelik ilgi düzeylerinin de yüksek olduğu da anlaşılmaktadır. Siyasi partilerin parti programlarındaki turizme yönelik söylemleri temelde dört ana başlıkta; ekonomik, sosyal, çevre ve kültür boyutlarıyla irdelendiği görülmektedir.

Parti programlarına alt içerikler bağlamında bakıldığında; bölgesel kalkınma, mali politikalar, sağlık turizmi, sürdürülebilirlik, tanıtım ve pazarlama, turistik gelişme, eğitim politikaları, güvenlik, hizmete erişim, işbirliği ve birlikler, kayıt dışı istihdam çevre, ahlak olmak üzere 13 farklı konuda turizm temalı söylemlerin olduğu da yapılan incelemede açıkça görülmektedir. Türkiye’de turizm çeşitliliğinin geliştirilmesi, koruma ve kullanım dengesinin sağlanması ve turizm arz kaynaklarından daha fazla yararlanılması, turizme yönelik mali tedbir ve teşviklerin arttırılması, teknik ve ulaşım altyapısının geliştirilmesi gibi birçok politika önermelerinin parti programlarında ön plana çıktığı söylenebilir. Ayrıca parti programlarının çoğunda en fazla vurgu yapılan konuların başında sağlık turizmi ve ilişkili kavramların olduğu da görülmektedir. Bu durum Türkiye’nin sağlık turizminden daha fazla pay almasına yönelik genel bir siyasi iklimin var olduğunu göstermektedir.

Günümüz ve gelecek iktidarlarının turizme bakış açılarının oluşturulup şekillenmesinde ortaya koyulan bulguların ulusal veya uluslararası bilimsel araştırma sonuçlarına, ülke gerçeklerine ve halkın haklı isteklerine göre şekillendirilmesinde yarar vardır denilebilir. Araştırma kapsamında Türkiye’deki tüm siyasi partilerin turizm sınırlılığı ile inceleme konusu yapılması farklı ideolojilerdeki partilerin turizme bakışlarının karşılaştırmalı olarak görülmesini sağlamıştır. Araştırma konusu yapılan 119 siyasi partinin 34’ünün parti programında turizm söylemine ulaşılmıştır. Günümüz iletişim imkânları göz önünde bulundurulduğunda bazı parti programlarına ulaşılamaması, ulaşılan bazı parti programlarının ise günün ihtiyaç ve sorunlarına cevap verebilecek içerikte olmadığı görülmektedir. En azından turizm bağlamında söylemler geliştirmedikleri görülmektedir. Oysaki sahada var olan siyasi partiler ülkenin sorunlarına çözüm üretebilecek iradeyi ortaya koyarak iktidara aday olacaklar ya da taleplerini iktidar üzerinde kuracakları politik baskı ile elde edeceklerdir.

TBMM de temsil edilme yeterliliğine ulaşmış siyasi partilerin turizm hedeflerine bakıldığında, İktidar partisi Adalet ve Kalkınma Partisi, alt ve üst yapı yatırımlarına yönelik söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. Ancak parti programında turizm söylemlerine detaylı bir şekilde yer verilmediği görülmektedir. Buna karşılık 9, 10 ve 11. Kalkınma Planlarını hazırlayan siyasi iradenin sahibi olması ve bu planların tümünde turizm yatırımlarına yönelik güçlü vurguların yer alması yönü ile bakıldığında da Adalet ve Kalkınma Partisi programında bir güncelleme ihtiyacı olduğu açıktır. Cumhuriyet Halk Partisi ise turizm sektöründen daha fazla ekonomik

gelir elde edilmesine yönelik söylemleri ile ön plana çıkmaktadır. İncelenen parti programları içerisinde turizm politikalarına detaylı bir şekilde yer veren partilerin başında gelmektedir. MHP ise sağlık turizminin geliştirilmesi, çevre ve insana duyarlı turizm anlayışını öncelendiği görülmektedir. İyi Parti ve Memleket Partisi, Demokrasi ve Atılım Partisi, Yeniden Refah Partisi gibi yeni kurulan ve teşkilatlanmayı başarabilen partilerin turizm konusundaki söylemleri dikkat çekmektedir. Özellikle turizm arz kaynakları bakımından oldukça zengin olan, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine yönelik mecliste grubu bulunan partilerin değişik turizm politikaları olmasına rağmen, yoğun seçmen kitlesine sahip olan ve bölge halkının haklarını savunduğunu, bölgeye daha iyi yaşam koşulları sağlayacağını vaat eden Halkların Demokratik Partisinin (HDP) parti programında turizme dair bir söyleminin olmaması oldukça dikkat çekicidir ve akademik olarak incelemeye değer bir konudur denilebilir.

Sürdürülebilir yerel kalkınmanın gerçekleştirilmesi için; yerel inisiyatiften faydalanılması (Adalet ve Kalkınma Partisi), Turizm yoğun belediyeler için özel düzenlemeler yapılması (Cumhuriyet Halk Partisi), Turizm bölgelerinde halkın turizmle ilgili kararlara katılımının artırılması (Saadet Partisi), el sanatları ve yöresel ürünlerin üretim ve pazarlanmasının desteklenmesi (Yeniden Refah Partisi) gibi yerel paydaların yönetim ve üretim kabiliyetlerini arttıracak platformlar oluşturulabilir. Turizmin kırsal kalkınmada bir araç olarak kullanılmasına yönelik projeler ve teşvikler geliştirilebilir.

Mali ve ekonomi politikalar turizm endüstrisinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Genç girişimcilere teşvik ve destek verilmesi (Demokrasi ve Atılım Partisi), kayıt dışı ekonomin engellenmesi (Aydınlık Demokrasi Partisi), Turizm Bank'ın Kurulması (Aydınlık Demokrasi Partisi), kamuda çalışan işçi ve memura tatil ödeneği verilmesi (Demokratik Sol Parti), turizmciye ve yerli turiste teşvik ve desteklerin artırılması (Demokratik Sol Parti), ev pansiyonculuğunu desteklenmesi (Hak ve Adalet Partisi), aile işletmelerinin desteklenmesi (Memleket Partisi), yerli turiste fiyat tarifesi konusunda pozitif ayrımcılık yapılması (Yeniden Refah Partisi) turizm endüstrisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda siyasi partiler ortak bir politika geliştirebilirler.

Özellikle pandemi süreci ile birlikte tüm dünyada başlayan koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik ilgi Türkiye sağlık turizmi açısından bir fırsatı da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda turizminin sağlık hizmetleri altyapısının iyileştirilmesi (Aydınlık Demokrasi Partisi), özel sağlık sigorta sisteminin geliştirilmesi (Bizim Parti), sağlık serbest bölgelerinin kurulması (Milliyetçi Hareket Partisi), sağlık turizmi çalışanlarının sosyal haklarının geliştirilmesi (Saadet Partisi), yabancı hastalar için fiyat listesi belirlenmesi ve borç takibi (Vatan ve Hürriyet Partisi) gibi sağlık turizmini geliştirici politikaların uygulanması gerekmektedir. Bu kapsamda sağlık turizmine yönelik proje ve ar-ge destekleri de artırılabilir. Sağlık turizmine yönelik yatırım bütçeleri geliştirilebilir. Bu konuda özellikle kış sezonu düşük kapasite çalışan otel ve turizm işletmelerinin sağlık turizmi kabiliyetleri geliştirilebilir.

Turizmin yapısı itibari ile savaş, terör gibi olumsuz faktörlerden çabuk etkilenen hassas bir sektör olması nedeniyle ülkenin iç turizm hareketliliğinin geliştirilmesi ve turizm çeşitliliğinin sağlanması turizm sektörünün sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Bu bağlamda kurumsal alt ve üst yapı faaliyetleri yanında turizm bilincini geliştirme ve profesyonel rehber açığının giderilmesi (Aydınlık Demokrasi Partisi), tarih turizmine yönelik eğitim ve turların düzenlenmesi (Bizim Parti), turizm üzerinde negatif etkisi olan unsurların tolere edilmesi (Büyük Birlik Partisi), inanç turizminin desteklenmesi (Hür Dava Partisi), ulusal bisiklet rotaları ve bisiklet yollarının yapılması (Memleket Partisi) gibi uygulamalar sektörün gelişmesine katkı sağlayacaktır. İç turizmin gelişmesi ve toplumun genelinin tatil yapma imkânına kavuşmasına yönelik çalışan işçi ve memurlara tatil ödeneği verilerek iç turizm faaliyetleri desteklenebilir.

Kuşkusuz turizmin gelişmesi ve ülke turizm marka değerinin korunması turizm eğitim faaliyetlerinin niteliği ile ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında, eğitilmiş ve sertifikalı turizm personelinin yetiştirilmesi (Büyük Birlik Partisi, Bizim Parti, Aydınlık Demokrasi Partisi), nadir dillerde profesyonel turist rehberi sayısının artırılması (Doğru Parti), istihdam ve kariyer politikaları üretilmesi (Memleket Partisi), otel hizmetleri-mutfak hizmetleri ile ilgili eğitilmiş personelin artırılması (Yeniden Refah Partisi) turizm gelişimi açısından önemlidir. Gençlerin girişimci kabiliyetlerini geliştirebilecekleri, yatırım ve teşvik destekleri artırılabilir.

Sonuç olarak turizm konusunda söylem geliştiren siyasi partilerin turizmin mevsimsel etkilerini en aza indirmeye yönelik olarak turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi konusunda ortak bir paydada buluştuğunu söylemek mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluşun destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Akbulut, T. Z. (2010). Siyasi Parti Programlarında Temel Hak ve Hürriyetler Meselesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Akçay, E. Y. (2018). 24 Haziran Seçimleri Sürecinde Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Avrupa Birliği ile İlişkiler, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15): 2175-2192.

Alp, H., ve Turan, E. (2018). 24 Haziran 2018 Genel Seçim Beyannamelerinde, Dijital Teknoloji ve İnovasyon Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi, *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)* 5(23):1068-1077.

Atmuş, E., ve Günşen, H. B. (2016). Political parties and forestry relations in Turkey's general elections in 2015, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 66(2): 587-599.

Aymankuy, Y., GÜDÜ Demirebulat, Ö., ve Aymankuy, Ş. (2016). Türkiye'de Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Turizmin Yeri: Haziran 2015 Genel Seçimleri Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16): 292-309.

Aytaç, S. E. (2017). Policy Priorities in the Election Manifestos of Political Parties in Turkey, 2002-2015, *Journal Political Sciences*, 26(2): 7-26.

Babalık, B. B. (2019). Demokrat Parti Dönemi Türkiye'nin Turizm Politikası (1950-1960). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(95): 358-371.

Balun, B. (2022). CHP and AK Party's Political Party Programs in the Light of Social Policy Evaluation, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2):27-61.

Barbaros, D. (2007). Atatürk Dönemi Siyasi Parti Programlarının Karşılaştırmalı Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Batuhan, T. (2021). Siyasi Partilerin Turizm Politikalarının 2018 Seçim Beyannameleri Kapsamında İncelenmesi, *Journal of Academic Tourism Studies*, 2(1): 1-11.

Çarkçı, A. (2021). Karşılaştırmalı Bir Bakışla Ak Parti, Deva Partisi ve Gelecek Partisi Parti Programlarında Dış Politika Vizyonu, *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1): 106–116.

Çetin, S. (2012). Türkiye’de 1980 Sonrası Mecliste Temsil Edilen Siyasi Partilerin Programlarında Sektörel Rekabet Stratejileri, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.

Dinçer, E. H. (2006). Türkiye’de siyasal parti ideolojileri: demokrasi ve ekonomi temel kategorilerinde parti programları üzerine bir içerik analizi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Erkılıç, T. A., ve Dilbaz, E. (2017). Partilerin Bildirgelerinde Eğitim Yönetimi Denetimi ve Ekonomisine İlişkin Görüşleri, *Anadolu University Journal of Education*, 1(2): 1–25.

Erkmen, A. (2020). Türkiye’de 2002 Genel Seçimlerinde Turizm Konusundaki Vaatler ve 2002-2007 Yılları Arasında Turizm Alanındaki Gelişmeleri, *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, 12(October): 150–159.

Esen, Ş., Ayhan, K., ve Uyar, H. (2019). 24 Haziran 2018 Genel Seçimlerinde Siyasi Parti Beyanmelerinde Turizm Sektörü, 4. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu, 19-21 Temmuz 2018, Kastamonu. ss: 172-180.

Furkan, A., ve Taş, İ. E. (2021). Türkiye’de 2002-2020 Döneminde Siyasi Partilerin Programlarında Yer Alan Kamu Yönetimi Anlayışının Karşılaştırmalı Analizi, *PJESS*, 8(1): 68–89.

<https://www.akparti.org.tr/parti/parti-programi/> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://abparti.org.tr/parti-programi/> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://www.adp.com.tr/parti-programi> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://btp.org.tr/parti-programi/>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<http://bizimparti.org.tr/index.php/bizim-parti-programi/> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://www.bbp.org.tr/bbp/dosyalar/Parti-Programi.pdf>, (20.01.2022)

<http://www.cihanpartisi.org.tr/?pnum=23&pt=Parti+Program%C4%B1m%C4%B1z>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://chp.azureedge.net/1d48b01630ef43d9b2edf45d55842cae.pdf>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://cdn.devapartisi.org/14/DEVA-PARTI%CC%87SI%CC%87-PROGRAMI2.pdf>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://www.dp.org.tr/storage/DP.Yeni.Program.pdf>,>[Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://www.dsp.org.tr/dsp/program/>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].Devlet Partisi,

<http://www.dogruparti.org.tr/files/pdf/DogruPartiProgrami.pdf>>[Erişim Tarihi: 20.01.2022].

https://gelecekkpartisi.org.tr/uploads/kurumsal/Gelecek_Partisi_Program.pdf> [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<http://www.hakveadaletpartisi.org.tr/?pnum=6&pt=PART%C4%B0+PROGRAMIMIZ>>[Erişim Tarihi: 21.01.2022].

<http://www.hakvehakikatpartisi.com/?&Bid=754153>> [Erişim Tarihi: 21.01.2022].

https://hudapar.org/files/uploads/file/file_fc094d8eb8.pdf, > [Erişim Tarihi: 21.01.2022]. (20.01.2022).

<https://iyiparti.org.tr/storage/img/doc/iyi-parti-guncel-parti-program.pdf>, > [Erişim Tarihi: 21.01.2022].

<https://www.memleketpartisi.org.tr/cms-uploads/2022/01/memleket-partisi-parti-programi.pdf>, (20.01.2022)

http://www.merkezparti.org.tr/wp-content/uploads/2019/12/MEP-Parti-Program_%C4%B1.pdf, > [Erişim Tarihi: 21.01.2022].

<http://www.milletpartisi.org.tr/parti-programi/>, > [Erişim Tarihi: 21.01.2022]. (20.01.2022)

https://www.mhp.org.tr/usr_img/_mhp2007/kitaplar/mhp_parti_programi_2009_opt.pdf, > [Erişim Tarihi: 21.01.2022]. (20.01.2022)

<https://osmanlipartisi.org.tr/politika-ve-vaatlerimiz/> > [Erişim Tarihi: 22.01.2022].

<https://otuken.org.tr/parti-programi/> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://saadet.org.tr/upload/file/992649b84c8d390c3ba07fdb6c403965.pdf>, > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

<https://sykp.org.tr/program/> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://www.facebook.com/groups/1597781967020930/> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://vatanpartisi.org.tr/genel-merkez/temel-belgeler/milli-hukümet-programi-4126> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<http://vatanvehurriyetpartisi.org/wp-content/uploads/2021/08/parti-programi.pdf> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://yenidenrefahpartisi.org.tr/page/parti-programi/14>, > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://yesilsolparti.org/> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://www.yurtpartisi.org.tr/Sayfa/46/parti-programi.html> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

<https://zaferpartisi.org.tr/parti-programi/> > [Erişim Tarihi: 23.01.2022]. (20.01.2022).

<https://www.yargitaycb.gov.tr/icerik/1093/siyasi-parti-genel-bilgileri>. > [Erişim Tarihi: 23.01.2022].

Laver, M., Benoit, K., and Garry, J. (2003). Extracting policy positions from political texts using words as data, *American Political Science Review*, 97(2): 311–331.

Özdağlı, Ö. A. (2019). Politik Söylemde Eşdizimsel Örüntüler: Parti Programları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Durum Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sentsov, A., and Bolsunovskaya, Y. (2016). Model of the future analysis in the programs of political parties, *SHS Web of Conferences*, 28.

Tok, T. N. (2012). Türkiye'deki Siyasal Partilerin Eğitim Söylemleri ve Siyasaları, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2): 273–312.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). <https://www.sbb.gov.tr> > [Erişim Tarihi: 20.01.2022].

Vogler, R. (2022). Degree of political attention towards tourism: An analysis of party manifestos during German federal elections, *European Journal of Tourism Research*, 31(2022): 1–17.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (10. Basım), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, M., Demirkol, Ö., Solmaz, C., ve Yıldırım, M. (2016). Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinde Turizm: 2015 Genel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(30): 81-96.

Yılmaz, B., ve Özmen, A. (2019). Türkiye'de Siyasal Partilerin Sağlık Politikalarına Bakışının Mukayeseli Analizi, *Uluslararası Yönerim Akademisi Dergisi*, 2(3): 557-563.